

CIVIELRECHTELIJKE VERENIGING GERHARDUS DIEPHUIJS

APRIL 2026

HET SNIJVLAKE TUSSEN PRIVAAT- EN PUBLIEKRECHT

GRONINGER CIVILISTENBLAD

JURIDISCH ARTIKEL

MR. D.C. MOLENAARS EN
MR. R. VOS

EEN WEEK IN HET LEVEN

VERA TEXTOR

JURIDISCH ARTIKEL

MR. H.E. DE BOER

DE AFGESTUDEERDE VERTELT

LEONIE TUIN

JURIDISCH ARTIKEL

MR. R. SIPMAN EN MR. S.
DE BOER

INTERVIEW

GIJSBERT VONK

COLOFON

Het Groninger Civilistenblad is het verenigingsblad van de civielrechtelijke vereniging Gerhardus Diephuis. Het Groninger Civilistenblad verschijnt drie keer per jaar en wordt gratis verspreid onder de leden van Diephuis.

Redactie

Voorzitter

Alexander Aaftink

Commissaris almanak

Fee Nuijens

Contactpersonen kantoren

Si Meng Kort

Bestuur

Praeses

Ileen Kuizenga

Abactis

Natalie Usmany

Fiscus

Maarten Fokkens

Commissaris intern

Arthur de Boer

Commissaris extern

Wessel Dijkstra

Contact

groningercivilistenblad@diephuis.nl

www.diephuis.nl

Copyright

Zonder schriftelijke toestemming van het bestuur van civielrechtelijke vereniging Gerhardus Diephuis mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd en openbaar worden gemaakt.

Met dank aan:

Hoofdsponsor

DeHaan Advocaten en Notarissen

Inhoudsopgave

In deze editie van het Groninger Civilistenblad

Voorwoord bestuur	4
Voorwoord commissie	5
Juridisch artikel: ‘Onderhandelen in fiscale conflicten: waar bestuursrecht eindigt en privaatrecht begint’ <i>mr. D.C. Molenaars en mr. R. Vos</i>	6
Groene pagina	10
Interview <i>prof. dr. mr. G.J. Vonk</i>	12
Juridisch artikel: ‘Didam’ <i>mr. H.E. de Boer</i>	16
Fotopagina	22
Een week in het leven van een advocaat en rechter- plaatsvervanger <i>mr. V. Textor</i>	24
Receptenpagina	27
Juridisch artikel: ‘Het civielrecht kan niet zonder het publiekrecht’ <i>mr. R. Sipman en mr. S. de Boer</i>	28
De afgestudeerde vertelt <i>Leonie Tuin</i>	33
Evenementenverslagen	36

Voorwoord bestuur

Geachte lezer,

Voor u ligt de tweede editie van het Groninger Civilistenblad van het verenigingsjaar 2025-2026, met als thema het snijvlak van het privaats- en publiekrecht. Dankzij de inzet van de GCB-commissie is wederom een geslaagde editie tot stand gekomen, gevuld met boeiende bijdragen. Hartelijk dank aan de commissie voor haar inzet.

Graag blik ik met u terug op de afgelopen maanden. De ledenborrel van januari kon helaas, in verband met het winterse weer, geen doorgang vinden. De ledenborrel van februari kon daarentegen gelukkig wel plaatsvinden; voorafgaand daaraan vond de nieuweledendag plaats. Diezelfde maand reisden wij met een groep studenten af naar het winterse Krakau, wat een bijzondere ervaring was.

Eind februari organiseerden wij samen met onze zustervereniging LISA een gezellige walking borrel. Begin maart volgde een geslaagd en leerzaam congres over massaschade, met veel boeiende sprekers. Daarnaast vond in maart een pleitinstructie plaats, waarbij studenten streden om Applee-oortjes van onze hoofdsponsor DeHaan, afgesloten met een gezellige borrel.

Tot slot organiseerden wij in maart een recruitmentevenement in de vorm van een lunch. Studenten rouleerden na een soepje of broodje van tafel om zowel met advocaten als met een wetgevingsjurist in gesprek te gaan. Het was een geslaagde middag.

Tot slot wens ik u veel leesplezier.

Namens het 37ste bestuur,

Ileen Kuizenga

Praeses h.t.

Voorwoord commissie

Geachte lezer,

Voor u ligt de tweede editie van het Groninger Civilistenblad van het studiejaar 2025-2026. Het thema van deze uitgave is 'Het snijvlak van het privaats- en publiekrecht'. Zo wordt er in deze editie stilgestaan bij het Didam-arrest en de consequenties dat dit arrest heeft voor de verkoop van onroerende zaken door overheidslichamen. Verder wordt het wederkerige belang van het civielrecht en het publiekrecht in het omgevingsrecht op interessante en begrijpelijke wijze uiteengezet. Daarnaast wordt ingezoomd op de rol van de vaststellingsovereenkomst, als privaatrechtelijk instrument, binnen het kader van fiscale geschilbeslechting, dat zich primair afspeelt binnen een bestuursrechtelijk stelsel.

Naast de juridisch inhoudelijke artikelen neemt Vera Textor u mee in een week van het leven van een advocaat-counsel met een specialisatie in het bestuurs- en omgevingsrecht.

Verder vertelt oud-bestuurder van Diephuis, Leonie Tuin, over haar tijd als student, de transitie naar het werkveld en haar ervaring als juridisch medewerker bij het Ministerie van Justitie en Veiligheid in Den Haag.

Daarnaast zijn wij vereerd om u een interview met prof. dr. G.J. Vonk voor te leggen. In het interview vertelt de heer Vonk over zijn onderzoek naar het belang van de sociale grondrechten en in het bijzonder de bestaanszekerheid.

Veel dank gaat uit naar de schrijvers die deze interessante bijdragen hebben geleverd, het bestuur van Diephuis voor de fijne samenwerking en uiteraard de Groninger Civilistenblad (GCB) Commissie voor het geweldige teamwork en de totstandkoming van het tijdschrift.

Namens de redactie,

Alexander Aaftink
Voorzitter Commissie Groninger Civilistenblad

Inhoudelijk artikel

Onderhandelen in fiscale conflicten: waar bestuursrecht eindigt en privaatrecht begint

Door: mr. D.C. Molenaars en mr. R. Vos

Mr. Roelof Vos is managing partner en advocaat bij Hertoghs advocaten in Amsterdam. Verder is hij MfN mediator en docent formeel belastingrecht en Mootcourt Fiscaal aan de Universiteit van Leiden. Vos studeerde fiscaal recht in Groningen (1984-1989).

Mr. (D.C.) Diede Molenaars is advocaat bij Hertoghs advocaten en tevens mediator. Zij is gespecialiseerd in het voeren van fiscale procedures, met een bijzondere interesse in de btw, cassatie en bovenal in het vinden van de meest passende oplossing. Dat kan door tot het uiterste te procederen, maar kan ook een minnelijke oplossing zijn. Diede studeerde fiscaal recht aan de Universiteit Leiden (2013-2019).

Fiscale geschilbeslechting speelt zich primair af binnen het bestuursrechtelijke stelsel van aanslag-bezwaar-beroep, maar zodra partijen een compromis sluiten, komt een privaatrechtelijk instrument in beeld: de vaststellings-overeenkomst (art. 7:900 BW).

De fiscale procedure: een publiekrechtelijk kader

Wie een fiscaal geschil heeft, krijgt te maken met het bestuursrecht. Het betreft een verticale verhouding: burgers/bedrijven enerzijds en de overheid anderzijds. De relatie tussen de Belastingdienst en de belastingplichtige is publiekrechtelijk van aard.

Het fiscale procesrecht is neergelegd in de Algemene wet inzake rijksbelastingen (AWR) en de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en aanverwante regelgeving. De Belastingdienst neemt een publiekrechtelijk besluit (zoals een aanslag, boete of beschikking), waarna voor de belastingplichtige de bekende route openstaat van bezwaar en vervolgens beroep bij de belastingrechter. Dit is een klassiek publiekrechtelijk traject en betreft een gesloten stelsel: de beoordeling van (de juistheid van) belastingaanslagen is in beginsel voorbehouden aan de belastingrechter. Het belastingrecht is daarmee onmiskenbaar publiekrechtelijk van aard.

Toch dringt het privaatrecht geregeld het belastingrecht binnen.

Het compromis: waar het privaatrecht zijn intrede doet

Fiscale geschillen zijn feitelijk en juridisch dikwijls complex, en zowel de Belastingdienst als de belastingplichtige heeft belang bij zekerheid en het voorkomen van langdurige, kostbare procedures. Het is dan ook niet on-

Inhoudelijk artikel

gebruikelijk dat - ter beëindiging of ter voorkoming van onzekerheid of geschil - afspraken worden gemaakt tussen de Belastingdienst en een belastingplichtige.

Zodra partijen in onderhandeling treden en een regeling treffen, betreden zij het terrein van het privaatrecht. Afspraken die tussen de Belastingdienst en de belastingplichtige worden gemaakt, worden vastgelegd in een vaststellingsovereenkomst. De vaststellingsovereenkomst is geregeld in artikel 7:900 van het Burgerlijk Wetboek. Het is een civielrechtelijke overeenkomst, ook al is een van de partijen een publiekrechtelijk bestuursorgaan. De algemene beginselen van het overeenkomstenrecht zijn van toepassing.

Tegelijk zijn ook de algemene beginselen van behoorlijk bestuur (zoals het vertrouwensbeginsel, het gelijkheidsbeginsel en het zorgvuldigheidsbeginsel) van toepassing bij het tot stand komen van een fiscale vaststellingsovereenkomst.¹

vaststellingsovereenkomst voor de civiele rechter een beperkte rol is weggelegd. In het arrest Abacus/De Staat² heeft de Hoge Raad geoordeeld dat uitsluitend de belastingrechter bevoegd is kennis te nemen van een geschil over een fiscale vaststellingsovereenkomst. De keuze tussen belastingrechter en civiele rechter staat niet ter vrije bepaling van partijen.

Grenzen aan het compromis: Contra legem

In de literatuur wordt de fiscale vaststellingsovereenkomst wel geduid als een overeenkomst met gemengd karakter: zij is privaatrechtelijk te kwalificeren als een overeenkomst, maar blijft tegelijk een publiekrechtelijke aangelegenheid omdat zij ziet op heffing en invordering en dus op uitoefening van publieke taken. Dit leidt tot een centrale spanning: kan de Belastingdienst contractueel afspreken wat hij publiekrechtelijk niet mag?

Een afspraak in een vaststellingsovereenkomst mag op grond van het Besluit Fiscaal Bestuursrecht niet worden gemaakt, als deze afspraak duidelijk in strijd is met de wet. Paragraaf 25 punt 11 van het Besluit Fiscaal Bestuursrecht luidt als volgt:

“Er mogen geen afspraken worden gemaakt die - beoordeeld ten tijde van het aangaan van de vaststellingsovereenkomst - op het tijdstip waarop c.q. gedurende de periode waarover de overeenkomst van kracht is, duidelijk in strijd zijn met de wet.”

Dat is in lijn met de rechtspraak waaruit volgt dat ook afspraken contra legem verbindende kracht hebben, ‘tenzij de overeenkomst zozeer

“Opvallend is, hoewel het privaatrecht hier het belastingrecht binnentreedt, bij de uitleg van de fiscale vaststellingsovereenkomst voor de civiele rechter een beperkte rol is weggelegd.”

De vraag komt dan op waar partijen terecht kunnen op het moment dat een geschil bestaat over de geldigheid of uitleg van de overeenkomst of de verbindendheid van de daarin neergelegde afspraken. Opvallend is, hoewel het privaatrecht hier het belastingrecht binnentreedt, bij de uitleg van de fiscale

¹ Dit volgt uit artikel 3:14 BW en artikel 3:1, lid 1, Awb.

² HR 21 april 2006, ECLI:NL:HR:2006:AU4548, NJ 2006/271 (*Abacus/De Staat*).

Inhoudelijk artikel

in strijd is met geldende wettelijke regelingen, dat op nakoming daarvan niet mocht worden gerekend'.³ Die maatstaf die de Hoge Raad hanteert, berust weer op het civielrechtelijke art. 3:40, lid 1, BW.

Contra legem-werking is dus toegestaan, zij het dat afspraken niet zozeer in strijd mogen zijn met de wet.

“ *Hoewel er dus grenzen zijn verbonden aan de inhoud van het compromis, biedt het compromis juist ook ruimte om afspraken te maken die niet tot het oordeel van de rechter behoren.* ”

Hoewel er dus grenzen zijn verbonden aan de inhoud van het compromis, biedt het compromis juist ook ruimte om afspraken te maken die niet tot het oordeel van de rechter behoren. Denk bijvoorbeeld aan een situatie waarbij het privégebruik auto in geschil is waar-voor een correctie is opgelegd. Voor het privégebruik van de auto van de zaak is de wettelijke uitkomst in beginsel zwart-wit: óf er geldt een volledige bijtelling, óf geen bijtelling. In een compromis spreken inspecteur en belastingplichtige echter af dat zij de correctie halveren, puur om het dossier praktisch te sluiten.

Een pleidooi voor terughoudendheid en het compromis als eerste optie

Wij pleiten dan ook voor een bewuste en vroegtijdige inzet van het compromis als instrument van conflictbeslechting.⁴ Procedures zijn kostbaar, tijdrovend en belastend. Niet elk fiscaal geschil hoeft te worden uitgevochten tot aan de Hoge Raad. De

vaststellingsovereenkomst biedt partijen de ruimte om een oplossing op maat te bereiken die recht doet aan de complexiteit van de feiten en de onzekerheid over de uitkomst van een procedure. De belastingrechter is bovendien uitsluitend bevoegd om te oordelen over de rechtmatigheid van de belastingaanslag zelf en is bij zijn oordeel gebonden aan de grenzen van de wet. Bij onderlinge afspraken tussen partijen is meer mogelijk wat er doorgaans voor zorgt dat een oplossing op meer draagvlak van partijen kan rekenen.

Fiscale mediation is een alternatieve en bredere vorm van geschilbeslechting. Naast het geschil is daarin ook aandacht voor de manier waarop de daarbij ontstane (mis)communicatie en emoties zijn ontstaan. Dat is niet alleen effectief voor het bereiken van een oplossing, maar ook van groot belang voor de toekomstige relatie met de Belastingdienst. Mediation is daardoor met name geschikt wanneer het geschil breder is dan een puur juridische vraag. Partijen gaan met elkaar in gesprek onder begeleiding van een of twee mediators. Daarbij staat vertrouwelijkheid voorop.

Ook kan een andere route worden gekozen om een compromis te bereiken. In de bezwaarprocedure bestaat de mogelijkheid om het hoorgesprek te gebruiken om met de Belastingdienst te verkennen of een oplossing kan worden gevonden. In de beroepsfase kan op initiatief van partijen, maar tevens op initiatief van de rechtbank een onderhandeling tussen de Belastingdienst en de belastingplichtige ontstaan. Het is wat ons betreft steeds een afweging die moet worden gemaakt, waarbij

³HR 7 mei 1997, nr. 31.658, BNB 1997/221.

⁴Zie daar voor ook mr. D.C. Molenaars & R. Vos, 'De overheid als terughoudende procespartij', *TFB* 2026/3.

Inhoudelijk artikel

alle belangen van partijen moeten worden afgewogen.

Wie het traject van het compromis kiest, doet er verstandig aan zich bewust te zijn van het privaatrechtelijke kader waarbinnen die overeenkomst zal worden beoordeeld: zorg voor een heldere, schriftelijke vastlegging en weet welke rechter je moet aanspreken als de uitvoering toch strandt. En bevalt het wel om eerst buitengerechtelijk te verkennen of een oplossing mogelijk is, neem dan een mediationclausule op die partijen verplicht bij een geschil over het compromis daarover eerst in gesprek te gaan.

12

Groene pagina

Duurzaam op vakantie

Het is inmiddels midden april en de tentamens zijn zojuist geweest. De meeste studenten zullen daarom vast uitkijken naar een welverdiende vakantie. Mocht je deze vakantie nog niet hebben gepland of zoek je nog een extra vakantie? Lees dan vooral verder, wij hebben namelijk een aantal duurzame vakantiemogelijkheden voor jullie op een rij gezet!

Pak de trein

De eerste manier om duurzaam op vakantie te kunnen gaan is door middel van treinreizen. Dit is een hele leuke en duurzame manier om op de plek van bestemming te komen. Zo stoot je met treinreizen per persoon 5 keer minder uit dan wanneer je met de auto gaat.¹ En in verhouding tot vliegen stoot je zelfs tot 15 keer minder uit.²

Daarbij zijn veel treinverbindingen tegenwoordig heel goed. Hierdoor kan je al binnen 6 uur vanaf station Groningen in Berlijn of bijvoorbeeld Parijs zijn. Bedenk hierbij dat je geen koffers hoeft in te checken, de lange rijen bij de douane niet meemaakt en dat het station voor de meeste studenten op fietsafstand is. Ontspannender op vakantie gaan gaat bijna niet!

Neem de bus

De tweede manier waarop je duurzaam op vakantie kunt gaan, is door middel van de bus. Deze manier is ongeveer net zo milieuvriendelijk als de trein.³

Je zal door de bus wel iets langer bezig zijn. Een reis van station Groningen naar Berlijn kost je 7,5 uur, maar een heel groot voordeel is de directe nachtbus. Hierdoor kan je in de nacht instappen en wanneer je wakker wordt om 9:00 ben je op de plaats van bestemming, waardoor die 7,5 uur net

goed als 2 uur kunt ervaren. Pak daarom de bus, je zult door je vroege aankomst zoveel mogelijk tijd uit je vakantie kunnen halen en het is ook gewoon heel gemakkelijk en duurzaam!

Stap op de fiets

Een volgende manier om op plaats van bestemming te komen is tot nu toe toch wel echt de duurzaamste, namelijk fietsen. Dit is een superleuk idee voor alle sportievelingen die al jaren naar de Tour de France kijken en dit eigenlijk zelf wel een keer willen doen. Het kost namelijk 6 dagen om naar Parijs te fietsen, waarbij je zo'n 5-6 uur per dag onderweg bent. Hierdoor kun je volop genieten van de mooie natuur tijdens de reis en daarna op de plek van bestemming nog steeds tijd hebben om van je vakantie te genieten.

Vakantie in eigen land

Mocht je eigenlijk maar een paar dagen tijd hebben voor je vakantie en wil je hier zoveel mogelijk uithalen, dan presenteren wij je graag het volgende idee. Ga op wandelvakantie in eigen land. Dit kun je bijvoorbeeld doen door een deel van het Pieterpad te lopen.⁴ Hierdoor kun je door de mooiste omgevingen wandelen en volop genieten van je aantal dagen vrij. Daarnaast is deze vakantie ontzettend milieuvriendelijk en kan je van de prachtige Nederlandse natuur genieten. Zo kun je bijvoorbeeld vanaf Groningen lopen naar het Nationaal Park Drentsche Aa!

Hopelijk ben je door dit stuk op ideeën gekomen en kan je misschien wel op een van deze duurzame manieren op vakantie gaan dit jaar! Hierdoor zul je extra kunnen genieten van je vakantie, omdat je

¹ <https://www.milieucentraal.nl/duurzaam-vervoer/duurzaam-op-vakantie/vliegen-of-ander-vakantievervoer/>

² <https://www.milieucentraal.nl/duurzaam-vervoer/duurzaam-op-vakantie/vliegen-of-ander-vakantievervoer/>

³ <https://www.milieucentraal.nl/duurzaam-vervoer/duurzaam-op-vakantie/vliegen-of-ander-vakantievervoer/>

⁴ <https://pieterpad.nl/>

Groene pagina

Duurzaam op vakantie

voor jezelf een leuke tijd creëert en ook de natuur hier zo min mogelijk mee belast. Wij wensen iedereen nog heel veel succes met het laatste studieblok en een fijne vakantie!

Interview

Gijsbert Vonk

Afgelopen maand hebben wij een interview mogen houden met professor Gijsbert Vonk. Wij waren namelijk benieuwd naar het onderzoek dat hij heeft verricht naar de sociale grondrechten en bestaanszekerheid van de mens. Over deze grondrechten is vaak discussie geweest, vooral omdat de bestaanszekerheid en rechtsbescherming in Nederland steeds meer in het geding raken. Een bekend voorbeeld voor velen is de toeslagenaffaire, maar er zijn nog veel meer voorbeelden waarin de sociale grondrechten in het nauw zijn geraakt. Vandaar dat Gijsbert Vonk deze grondrechten in zijn onderzoek onderzocht.¹ Wat volgens hem begon als een gedachte-experiment eindigt vervolgens in een serieus voorstel van proeve aan het parlement en zelfs in een boek.² Bent u ook geïnteresseerd geraakt in zijn onderzoek en voorstel? Lees dan vooral verder!

Waarom bent u met het onderzoek begonnen?

‘Aanleiding voor het onderzoek was voornamelijk de toeslagenaffaire, waaruit volgt dat de rechtsbescherming in Nederland. on-

voldoende is. De bedoeling van het grondrecht van de bestaanszekerheid is het beschermen van mensen en voornamelijk het tegengaan van wantoestanden zoals de toeslagenaffaire. Helaas heeft het grondrecht van bestaanszekerheid in Nederland vrijwel geen enkele betekenis. Sociale grondrechten worden vaak niet serieus genomen. Daarom zijn wij met dit onderzoek gestart om de sociale grondrechten in het zonnetje te zetten.’

“Voordat je het weet, zal zo’n stelsel zich door zijn vele bevoegdheden keren tegen zijn eigen mensen. Mensen die hier de dupe van raken, zijn ook vaak precies de mensen die de verzorgingsstaat het hardst nodig hebben, waardoor er eigenlijk een paradoxale toestand ontstaat.”

Wat is volgens u de grootste valkuil in het Nederlandse rechtssysteem ten aanzien van de bestaanszekerheid van individuele burgers?

‘De grootste valkuil doet zich voor wanneer de overheid zich keert tegen zijn eigen mensen. Het sociale systeem van de overheid wordt in beginsel opgetuigd in het belang van de mensen. Maar dit systeem moet de overheid ook uitvoeren. Waardoor de verzorgingsstaat steeds meer bevoegdheden verkrijgt, zowel juridisch als digitaal. Hierdoor ontstaat de angst dat de overheid de bevoegdheden gaat misbruiken. Voordat je het weet, zal zo’n stelsel zich door zijn vele bevoegdheden keren tegen zijn eigen mensen. Mensen die hier de dupe van raken, zijn ook vaak precies de mensen die de verzorgingsstaat het hardst nodig hebben, waardoor er eigenlijk een paradoxale toestand

¹ <https://www.rug.nl/rechten/news/archief/2023/a-dignified-existence-in-social-security-ug-receives-grant-for-research-on-strengthening-the-ro>.

² <https://www.rug.nl/rechten/organisatie/vakgroepen/sbb/projecten/proeve-van-sociale-grondrechten/>

Interview

ontstaat.’

Een van uw onderwerpen binnen het onderzoek is de toeslagenaffaire. Zijn er ook andere maatschappelijke affaires geweest die u meeneemt in uw onderzoek?

‘Ja zeker, er zijn ook andere affaires die ik in dit onderzoek heb meegenomen. Een bekend voorbeeld is de boodschappen-affaire. Een mevrouw in de bijstand kreeg regelmatig boodschappen van haar moeder, maar dit maakte zij niet bekend bij de instanties. Door het ontvangen van de boodschappen had zij een lagere uitkering moeten krijgen. Uiteindelijk heeft de overheid daarom de uitkeringen teruggevorderd. Dit maakte in één keer duidelijk dat onbarmhartige uitvoeringspraktijken zich niet alleen voordoen bij de toeslagen maar ook andere onderdelen van het socialezekerheidsstelsel hebben geïnfecteerd. Dit soort incidenten wijzen op een onderliggend, structureel probleem.’

Wat bedoelt u precies met ‘de menselijke maat’ in uw onderzoek?

‘Daarmee wordt bedoeld dat je op een onpartijdige manier rekening houdt met de belangen en behoeften van de burger op een wijze die bijdraagt aan ieders menselijke waardigheid. Waarbij je vooral kijkt of de inspanning die je verricht ook daadwerkelijk leidt tot lotsverbetering van de mensen. Vaak zie je dat de overheid met goede bedoelingen zich met een burger bemoeit, maar dit leidt er in gevallen toe dat iemand nog verder de grond in wordt geboord. Daarom toets je met de menselijke maat of mensen door ingrijpen daadwerkelijk ver-

betering ervaren. Of sociale zekerheid leidt tot verheffing van het menselijk leven toetst men momenteel niet. Daarom willen we dat de rechter uiteindelijk mag toetsen of aan deze menselijke maat is voldaan. Momenteel mag de rechter bijvoorbeeld wel toetsen aan het evenredigheidsbeginsel. De ruimte voor deze toetsing is na de toeslagenaffaire groter geworden. Alleen is niet duidelijk wat de rechter in deze evenredigheidstoets daadwerkelijk mag afwegen, waardoor deze nog steeds niet voldoende impact heeft.’

Hoe denkt u momenteel dat de menselijke maat dient te worden beschermd?

‘De menselijke maat kan men beschermen wanneer de bestaanszekerheid de evenredigheidstoets invult. Het evenredigheidsbeginsel is een in principe leeg formeel beginsel dat men dient in te vullen met iets inhoudelijks. Als de evenredigheidstoets wordt ingevuld met de bestaanszekerheid, dan leidt dit tot de beslissing of de handelswijze in concreto zorgt voor een verbetering van de positie van de mens. Hierdoor kom je uiteindelijk uit op toetsing van de menselijke maat.’

Hoe werkt het “Existenzminimum” in Duitsland en heeft Nederland een vergelijkbaar systeem?

‘Het “Existenzminimum” is het recht op het bestaansminimum. Dit is een specie van de bestaanszekerheid. Het “Existenzminimum” houdt in dat een persoon voldoende geld moet hebben om aan zijn primaire behoeften te kunnen voldoen, waarbij hij ook cultureel en maatschappelijk als burger kan participeren in de samenleving. Volgens artikel 1 van de Duitse Grondwet is de menselijke waardigheid onaan-

Interview

tastbaar en volgens artikel 20 van de Duitse Grondwet is Duitsland een demo-cratische sociale rechtsstaat. De Duitse rechters hebben deze twee principes bij elkaar gevoegd en uitgelegd als het recht op een afdwingbaar bestaansminimum. Hier-door kan de Duitse rechter de Duitse wet-gever aanspreken op wetgeving die in strijd is met deze norm. In Nederland hebben wij dit momenteel niet. In Nederland toetsen ze wel aan individuele beslissingen, maar niet de inhoud van de wet zelf.'

Zou u het een goed idee vinden om "Existenzminimum" in Nederland in te voeren en waarom?

'Ja, in de proeve is aanpassing van artikel 20 van de Grondwet voorgesteld met het doel om een "Existenzminimum" in de Grondwet te krijgen. Dit zal veel impact hebben, mits constitutionele toetsing aan artikel 20 van de Grondwet door de wetgever wordt toegestaan. Anders zal artikel 20 van de Grondwet alsnog alleen fungeren als richtlijn voor de wetgever. Deze richtlijn zal de wetgever pas interessant vinden als de rechter hieraan mag toetsen.'

'Feitelijk gezien doet Nederland het heel goed en hebben we een goed stelsel van minimumvoorzieningen in Europa. Maar wat betreft de juridische afdwingbaarheid van het bestaansminimum, in het geval dat de wet tekortschiet, is het in Nederland slecht gesteld.'

“Hierdoor ontstaat er uiteindelijk een disbalans tussen waarden van de klassieke rechtsstaat en die van de sociale rechtsstaat. Maar toch willen we die verzorgingsstaat. Dat is dan een verzorgingsstaat zonder normatief fundament.”

Hoe vindt u de verhouding binnen het bestuursrecht tussen de wetgever en rechter in Nederland?

'Er is sprake van een disbalans. Civielrechtelijk heeft de rechter bijvoorbeeld veel bevoegdheden om aan grondrechten en het EVRM te toetsen door middel van een open norm zoals de onrechtmatige daad. De bestuursrechter toetst direct aan de bepalingen van het EVRM. Maar de sociale grondrechten blijven uit beeld. Hierdoor ontstaat er uiteindelijk een disbalans tussen waarden van de klassieke rechtsstaat en die van de sociale rechtsstaat. Maar toch willen we die verzorgingsstaat. Dat is dan een verzorgingsstaat zonder normatief fundament.'

Vindt u volgens uw onderzoek dat het advies van de Raad van State over nieuwe wetgeving meer invloed moet krijgen op het wetgevingsproces?

'Ja. Een mooi voorbeeld hiervoor zijn de Fransen. Wanneer 60 afgevaardigden van de Nationale Vergadering of 60 senatoren van de Senaat twijfelen over de grondwettelijkheid van de wet kunnen ze de Constitutionele Raad ver-

“Feitelijk gezien doet Nederland het heel goed en hebben we een goed stelsel van minimumvoorzieningen in Europa. Maar wat betreft de juridische afdwingbaarheid van het bestaansminimum, in het geval dat de wet tekortschiet, is het in Nederland slecht gesteld.”

Hoe vindt u de bescherming van de bestaanszekerheid van Europese in verhouding tot Nederlandse burgers momenteel?

Interview

zoeken een toets uit te voeren. Achteraf toetsen kan in Frankrijk ook. Dat zou ook voor ons land een goede zaak zijn. Als constitutionele toetsing mogelijk wordt door de gemene rechter aan grondwetten, dan zal de Kamer voortaan meer waarde hechten aan het advies van de Raad van State. Er zullen in dit geval directe consequenties ontstaan als de wetgever niet luistert naar het advies van de Raad van State.'

Heeft u al een ontdekking gedaan waardoor Nederlandse burgers beter beschermd zouden kunnen worden?

'Ja, de constitutionele toetsing aan sociale grondrechten en het bestaansminimum gebruiken als immateriële norm van verheffing die bijdraagt aan de lotsverbetering van de mensen. Hierdoor zal de rechter kunnen toetsen of bepaalde maatregelen in concreto zorgen voor verheffing van de mens en zijn bestaanszekerheid.'

Bent u verrast door ontdekkingen gedaan in uw onderzoek of heeft u vooral veel bevestiging gekregen van standpunten die u al had?

'Oorspronkelijk was ik niet eens zo'n voorstander van het idee om de sociale grondwetten te herformuleren ingeval constitutionele toetsing wordt toegestaan. Momenteel is dit standpunt veranderd. Nu zou ik het wel een goede zaak vinden als deze grondrechten worden geherformuleerd, omdat de normen louter als vage beleidsdirectieven zijn geformuleerd. Dan valt ook bij constitutionele toetsing voor het lot van de sociale grondrechten te vrezen. Dat is zonde.'

onderzoek en het interessante interview dat wij met hem mochten doen. Bent u als lezer door dit interview nog meer geïnteresseerd geraakt in de sociale grondrechten, de bestaanszekerheid en in het onderzoek van Gijsbert Vonk en zijn redactie, lees dan nu zijn boek 'Proeve van een herziening van de grondwet: sociale grondrechten.'

Wij willen professor Vonk bedanken voor zijn

Inhoudelijk artikel

Didam

Door: mr. H.E. de Boer

Mr. H.E. (Hans) de Boer werkt zowel in het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden als in het Gemeenschappelijk Hof van Justitie en houdt zich voornamelijk bezig met het zakenrecht en het contractenrecht, met specialisaties in het vervoersrecht en het aanbestedingsrecht.

In een periode waarin het civiele recht zich nog kon redden met 12 wetten stond Didam bekend door het kamp dat de Germanen daar hadden gebouwd, om de Romeinen op afstand te houden. De Romeinen vertrokken en lange tijd bleef het in dit Gelderse plaatsje rustig. Nu staat het bekend als oorzaak van hoofdpijn en slapeloosheid bij gemeenteambtenaren, vastgoedhandelaren en advocaten. Wat maakt Didam zo gevreesd?

Didam-I¹

De bom barste op 26 november 2021 toen de Hoge Raad (HR) in een kort geding een einde maakte aan de vastgoedpraktijk van de Nederlandse provincies en gemeentes. Die praktijk bleek in strijd met het gelijkheidsbeginsel. Het begon met de verkoop van het voormalige gemeentehuis van Didam. Didam was opgegaan in de nieuwe gemeente

Montferland en het gemeentehuis van Didam stond leeg. Een passende nieuwe bestemming werd gevonden: het gebouw kon worden verbouwd tot supermarkt. Een projectontwikkelaar wilde er een Coöp in vestigen en knoopte gesprekken aan met de wethouder. Daar klopte ook de exploitant van de plaatselijke Albert Heijn aan, maar hij ving bot. De gemeente en de projectontwikkelaar tekenden een koopovereenkomst voordat de AH-uitbater kans had gekregen om mee te dingen. Hij betrok de gemeente en de ontwikkelaar in het kort geding dat uitmondde in het arrest Didam-I. Eind 2024 volgde in de bodemzaak Didam-II², met enige verduidelijking. Hieronder leg ik uit wat er in die arresten stond en welke onzekerheid daaruit voortvloeide. Het begint met het meest algemene gedeelte van het burgerlijke recht.

Het Burgerlijk Wetboek

Centraal staat artikel 3:14 BW, dat bepaalt:

Een bevoegdheid die iemand krachtens het burgerlijk recht toekomt, mag niet worden uitgeoefend in strijd met geschreven of ongeschreven regels van publiekrecht.

Hiermee wordt de rechter in staat gesteld om privaatrechtelijk overheidshandelen te toetsen.³ Omdat het wetsartikel voorin Boek 3 BW staat heeft het een brede werking. Het beperkt de vrijheid van de overheid: de overheid mag op privaatrechtelijk gebied minder dan burgers die, afgezien van het feit dat zij particulier zijn, in privaatrechtelijk opzicht dezelfde bevoegd-

¹ HR 26 juli 2021, ECLI:NL:HR:2021:1778.

² HR 15 november 2024, ECLI:NL:HR:2024:1661.

³ Parl. Gesch. InvW Boek 3 p. 1053 - 1054.

Inhoudelijk artikel

heden hebben.

De supermarkt concurrentie

In het arrest Didam-I wordt artikel 3:14 BW toegepast op de verhouding tussen de gemeente, de projectontwikkelaar en de AH-exploitant. In rechtsoverweging 3.1.4. van dat arrest overweegt de HR:

Uit het gelijkheidsbeginsel – dat in deze context strekt tot het bieden van gelijke kansen – vloeit voort dat een overheidslichaam dat het voornemen heeft een aan hem toebehorende onroerende zaak te verkopen, ruimte moet bieden aan (potentiële) gegadigden om mee te dingen naar deze onroerende zaak indien er meerdere gegadigden zijn voor de aankoop van de desbetreffende onroerende zaak of redelijkerwijs te verwachten is dat er meerdere gegadigden zullen zijn. In dat geval zal het overheidslichaam met inachtneming van de hem toekomende beleidsruimte criteria moeten opstellen aan de hand waarvan de koper wordt geselecteerd. Deze criteria moeten objectief, toetsbaar en redelijk zijn.

Uit de daaropvolgende rechtsoverwegingen blijkt dat voor het bieden van die gelijke kansen een ‘passende mate van openbaarheid’ is vereist en dat het overheidslichaam daarom bij potentiële kopers bekend moet maken dat de onroerende zaak beschikbaar komt. Ook moet daarbij helder gemaakt worden aan de hand van welke criteria zal worden beslist aan wie die zaak zal worden gegund. Een uitzondering geldt als bij voorbaat vaststaat of redelijkerwijs mag worden aangenomen dat die selectiecriteria tot toewijzing aan slechts één serieuze gegadigde zullen leiden.

In dat geval mag echter nog steeds niet zomaar van deze procedure worden afgezien, maar moet het overheidslichaam zijn verkoopplannen tijdig voorafgaand aan die verkoop openbaar maken waarbij duidelijk gemaakt moet worden waarom het van oordeel is dat er maar één serieuze gegadigde is. Tot zover Didam-I.

“ *Als je beseft hoeveel grondtransacties er met de overheid plaatsvinden en je ook nog kijkt in artikel 3:84 BW, wordt duidelijk waar de onrust in de vastgoedpraktijk vandaan komt.* ”

Impact

Als je beseft hoeveel grondtransacties er met de overheid plaatsvinden en je ook nog kijkt in artikel 3:84 BW, wordt duidelijk waar de onrust in de vastgoedpraktijk vandaan komt. Hierna zijn er veel procedures gevoerd en zijn er ook veel cursussen georganiseerd. Waren de koopovereenkomsten die decennialang in onderonsjes waren afgesloten nietig of vernietigbaar? Dan zou de eigendomsoverdracht zijn mislukt, met onoverzienbare gevolgen doordat vrijwel alle percelen inmiddels aan derden zijn verkocht, zijn bebouwd, verhuypothekeerd, etc. Ook opvolgend kopers en banken zouden claims kunnen indienen. Een nachtmerrie voor iedereen, behalve misschien voor een leger juristen. Er werd gehoopt op een overgangsregel waardoor de gevolgen zouden worden beperkt.

Inhoudelijk artikel

“Met Didam-II is een deel van de gevolgen duidelijk geworden. Daarin heeft de HR wel uitgemaakt dat de regels van Didam-I ook vóór 2021 golden, maar dat enkel schending van het gelijkheidsbeginsel bij het sluiten van koopovereenkomsten de daarop gevolgde eigendomsoverdrachten niet ongeldig maakt.”

Didam-II

Met Didam-II is een deel van de gevolgen duidelijk geworden. Daarin heeft de HR wel uitgemaakt dat de regels van Didam-I ook vóór 2021 golden, maar dat enkel schending van het gelijkheidsbeginsel bij het sluiten van koopovereenkomsten de daarop gevolgde eigendomsoverdrachten niet ongeldig maakt. Dit betekent niet dat het overheidslichaam dat in strijd met dat beginsel van behoorlijk bestuur heeft gehandeld vrijuit gaat: het heeft in beginsel onrechtmatig jegens potentiële kopers gehandeld en laatstgenoemden hebben in dat geval recht op schadevergoeding. Bovendien kunnen potentiële kopers ‘onder omstandigheden’ een stokje steken voor het sluiten van een koopovereenkomst en, daarna, voor de uitvoering daarvan: een verbod op levering.

Bestemmingsplannen

Bestemmingsplannen worden ook wel aangepast om plannen uit te kunnen voeren die een overheidslichaam met derden heeft gemaakt om grondpercelen over te dragen en daar een bepaald gebruik van te kunnen laten maken. Al vóór het Didam-II arrest had de Afdeling bestuursrechtspraak al geoordeeld dat indien het gelijkheids-

beginsel daarbij niet in acht is genomen, het nieuwe bestemmingsplan niet daardoor wordt aangetast.⁴

Verkoop van onroerende zaken

Didam-I en II geven een procedure voor de verkoop van onroerende zaken door een overheidslichaam. Dat de HR alleen regels geeft voor de verkoop van onroerende zaken, wil nog niet zeggen dat ander privaatrechtelijk handelen van de overheid niet ook volgens die regels moet verlopen. Denk aan de vaak voorkomende verkoop van ‘snippers’ grond (kleine strookjes grond langs de openbare weg). Het lijkt omslachtig om voor dergelijke kleine transacties alle Didam-regels toe te passen, al kan dit in praktijk meevallen doordat meestal meteen duidelijk is wie potentieel gegadigde is (direct omwonenden). Spannender is of wat geldt voor privaatrechtelijk handelen van overheidslichamen dat lijkt op de verkoop van onroerende zaken. Wordt dit anders als een gemeente haar jachthaven wil verhuren, in plaats van verkopen? Grondruil lijkt ook in veel opzichten op verkoop. Een stap verder is de verkoop van roerende zaken. Dat kan gaan om aandelen in een bedrijf met veel bezittingen, maar ook om afgedankte PC's. Artikel 3:14 BW is toepasselijk, maar moet dan ook voor de Didam-procedure worden gevolgd? De HR zegt daar niets over en het lijkt ook eerder op de weg van de wetgever te liggen om dit te regelen. Nog een willekeurige greep uit het privaatrechtelijk handelen van overheidslichamen: een overheidsorgaan is als eigenaar van grondpercelen buurman van de omliggende percelen. Hoe werkt artikel 3:14 BW wanneer een omwonende toestemming vraagt

⁴ Raad van State 20 april 2022, ECLI:NL:RVS:2022:1157.

Inhoudelijk artikel

om binnen 50 centimeter van de perceelsgrens hoge bomen te laten groeien?⁵ En wat geldt als het overheidslichaam die toestemming heeft gegeven en een volgende buurman om hetzelfde vraagt?

Aanbesteding en massaontslag

De Aanbestedingswet 2012, waarin vooral de inkoop door de overheid wordt geregeld, geeft een regeling voor de gunning. Jurisprudentie over de daarbij te volgen procedure kan goed gebruikt worden bij de invulling van de verplichtingen van de overheid bij de verkoop van onroerende zaken. Die wet⁶ schrijft een zware versie van aanbesteding voor voor grote transacties en een lichte voor een middengroep. Voor de kleinste transacties geldt alleen artikel 3:14 BW. De Didam-regels zijn minder formeel, maar de eis dat de procedure transparant is, met selectiecriteria die concreet, toetsbaar en redelijk zijn, geldt ook bij aanbestedingen. Ook de vergelijking met het arbeidsrecht dat geldt bij massa-ontslagen dringt zich op: ook daar moet aan de hand van dergelijke selectiecriteria worden uitgemaakt wie wordt ontslagen en wie blijft.

Selectiecriteria

Deze moeten concreet zijn. Dit betekent duidelijk en specifiek. Twijfel over wie aan een bepaald criterium voldoet moet zoveel mogelijk worden voorkomen. Het prijs-criterium is zonder meer concreet: wie de hoogste prijs biedt, mag kopen. De verkopende overheid kan echter ook bepalen dat dit niet het enige criterium is en een gemeente kan bijvoorbeeld bepalen dat haar

inwoners voorrang krijgen of zelfs als enigen mogen meedingen. Denkbaar is dat de verkoop of verhuur van volkstuinen alleen gegund wordt aan gegadigden die niet over een eigen tuin beschikken. Ook is denkbaar dat een combinatie van selectiecriteria wordt gehanteerd, waarop per criterium punten kunnen worden ‘verdiend’. Wie de meeste punten krijgt, wint.

Toetsbaar betekent objectief controleerbaar. De gegadigden en andere externe partijen (zoals de rechter) moeten kunnen bepalen of iemand aan het criterium voldoet. Het mag dus niet gaan om een onderbuikgevoel.

“ *Deze eisen sluiten niet uit dat de overheid zachte criteria hanteert, zoals de milieu-impact van het gebruik dat de koper gaat maken van een grondperceel. Wie het groenst is, valt in praktijk niet altijd makkelijk te bepalen.* ”

Deze eisen sluiten niet uit dat de overheid zachte criteria hanteert, zoals de milieu-impact van het gebruik dat de koper gaat maken van een grondperceel. Wie het groenst is, valt in praktijk niet altijd makkelijk te bepalen. Het ligt voor de hand dat het overheidslichaam in zo'n geval een redelijke rangregeling tussen verschillende aanbiedingen mag vaststellen en dat de toets zich beperkt tot de vraag of de punten in redelijkheid zijn bepaald.

Criteria moeten redelijk zijn. Ze moeten billijk en evenredig zijn, namelijk in verhouding tot het doel dat daarmee door het overheidslichaam wordt nagestreefd. Ze mogen niet disproportioneel werken en moeten een legitiem

⁵ Art. 5:42 BW.

⁶ Zie de artikelen 4 en 35 Aanbestedingswet 2012.

Inhoudelijk artikel

doel dienen. Kennelijk bewuste bevoordeling of benadeling van bepaalde groepen moet te rechtvaardigen zijn. Willekeur en discriminatie zijn uiteraard uit den boze.

“*In hoeverre de Didam-procedure ook moet worden gevolgd bij andere vormen van vervreemding dan de verkoop van onroerende zaken, zal uit toekomstige jurisprudentie moeten blijken, tenzij de wetgever met een regeling komt.*”

Onduidelijkheid

De overheidslichamen die zich schuldig aan onderonsjes hebben gemaakt kunnen claims verwachten. Dat ‘iedereen’ (bij de overheid) zo werkte, pleit hen niet vrij. In hoeverre de Didam-procedure ook moet worden gevolgd bij andere vormen van vervreemding dan de verkoop van onroerende zaken, zal uit toekomstige jurisprudentie moeten blijken, tenzij de wetgever met een regeling komt. Gelet op de onzekerheid over het bereik van de Didam-regels lijkt dat zo gek nog niet. Rechters zijn minder goed geëquipeerd voor het ontwerpen van algemene regelingen dan de overheid zelf.

Dirkzwager Masterclass

23 en 24 april 2026

Tijdens deze 2 dagen (met overnachting) maak je kennis met ons kantoor, werk je aan een 'echte' casus, maar ontmoet je bovenal veel Dirkzwagers.

Wil je meer informatie of direct inschrijven? Ga dan naar www.werkenbijdirkzwager.nl/masterclass

dirkzwager
legal & tax

Fotopagina

Fotopagina

Een week in het leven

En week in het leven van een advocaat en rechter-plaatsvervanger

Door: Vera Textor

Mijn naam is Vera Textor. Ik ben advocaat-counsel bij Nysingh en gespecialiseerd in het bestuurs- en omgevingsrecht. Ik adviseer en procedeer onder meer over het algemeen bestuurs(proces)recht, de gemeentewet, het omgevingsrecht (ruimtelijk bestuursrecht en milieurecht), Wet open overheid, het subsidie-recht, Wegen- en Wegenverkeerswet en natuur-beschermingsrecht. Dat doe ik voornamelijk voor overheden en ondernemingen.

Naast mijn werk als advocaat ben ik rechter-plaatsvervanger in de omgevingsrechtkamer van de rechtbank Oost-Brabant, voorzitter en lid van de bezwaar-en klachtcommissie van de provincie Flevoland, auteur bij SDU Vind Commentaar bestuursrecht en lid van de tuchtcommissie van HC Zwolle.

Maandag: een hectisch begin

Vandaag werk ik op onze locatie in Arnhem. In de auto bel ik met een kantoorgenoot over een spoedklus in een zaak die ook breed wordt uitgemeten in het nieuws. Als ik op kantoor aankom, heb ik direct een bespreking met de cliënt over deze handhavingszaak. We zetten samen de puntjes op de 'i', zodat het

betreffende college van burgemeester en wethouders op basis van onze stukken een besluit kan nemen.

De tweede helft van de ochtend is gevuld met deelname aan een door de Orde van Advocaten verplicht gestelde kwaliteitstoets. Ons kantoor heeft gekozen voor het zogenoemd gestructureerd intercollegiaal overleg (GIO). In ons GIO bespreken de advocaten van het team bestuurs- en omgevingsrecht van Nysingh vraagstukken uit de dagelijkse praktijkvoering, bijvoorbeeld over gedragsrecht, dilemma's of de organisatie van onze praktijk.

We lunchen op ons kantoor altijd gezamenlijk. Na de lunch praat ik al wandelend bij met één van mijn in het aanbestedingsrecht gespecialiseerde collega's. In de middag werk ik samen met een kantoorgenoot aan een advies over de toetsing van stikstof bij de wijziging van een omgevingsplan.

Aan het begin van de avond heb ik met de tuchtcommissie een evaluatiegesprek over de eerste helft van het veldseizoen en het zaalseizoen.

Dinsdag: thuiswerken

Op dinsdag werk ik thuis. De dag begint met het wekelijkse overleg van het team bestuurs- en omgevingsrecht. We houden een zakenrondje en bespreken hoe het met iedereen gaat. Daarna maak ik samen met een kantoorgenoot het advies van gisteren af. De

Een week in het leven

cliënt wil het advies graag voor 12.00 uur hebben en dat lukt!

Na een wandeling met de hond, werk ik in de middag aan een processtuk in een beroeps-procedure tegen een omgevingsplan.

Verder heeft een aantal wederpartijen extra stukken ingediend voor een zitting eind maart bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Ik analyseer de stukken en stuur ze met wat vragen door aan de cliënt.

Zoals eigenlijk iedere dag heb ik tussendoor contact met kantoorgenoten en cliënten via de mail, Teams of telefonisch over lopende en nieuwe zaken, zoals een leuke klus op het gebied van het subsidierecht.

harddrugs en grondstoffen voor het maken van harddrugs aangetroffen. De burgemeester wil de locatie sluiten om de bekendheid van het pand in het drugscircuit weg te nemen. Dit soort zaken moeten altijd snel worden opgepakt, omdat anders de noodzaak tot sluiting kan komen te vervallen. Gelukkig kan een kantoorgenoot direct met deze zaak aan de slag.

Donderdag: kennis opdoen

De dag in Arnhem begint met de wekelijkse jurisprudentiebespreking van het team bestuurs- en omgevingsrecht. Dit keer praat één van onze junior-advocaten ons bij over de actuele rechtspraak op het gebied van het bestuurs- en omgevingsrecht. Dat doet zij op een heldere wijze. Een aantal van de besproken uitspraken kunnen we bovendien meteen toepassen in onze dagelijkse praktijk.

In de handhavingszaak waarmee ik de week startte wordt onze hulp weer gevraagd. Samen met een kantoorgenoot ga ik aan de slag. Aan het einde van de dag belt een tevreden cliënt.

“ Halverwege de middag word ik gebeld met weer een spoedklus. Dit keer is het een zaak op het gebied van de openbare orde en veiligheid. Bij een doorzoeking van een locatie zijn harddrugs en grondstoffen voor het maken van harddrugs aangetroffen. ”

Woensdag: weer een spoedklus

Nysingh heeft kantoren op drie locaties: Zwolle, Arnhem en Utrecht. Vandaag werk ik in Zwolle. Ik heb een bespreking in een langlopende procedure op het gebied van het omgevingsrecht, maak offertes en beoordeel conceptstukken.

Halverwege de middag word ik gebeld met weer een spoedklus. Dit keer is het een zaak op het gebied van de openbare orde en veiligheid. Bij een doorzoeking van een locatie zijn

“ Tussendoor stem ik nog even af met één van mijn collega's bij de rechtbank Oost-Brabant over een onderdeel van een uitspraak waarmee hij bezig is en waarbij ik betrokken ben. ”

Tussendoor stem ik nog even af met één van mijn collega's bij de rechtbank Oost-Brabant over een onderdeel van een uitspraak waarmee hij bezig is en waarbij ik betrokken ben.

Naast de gebruikelijke telefoontjes en

Een week in het leven

overleggen gedurende de dag, voer ik een evaluatiegesprek met één van onze cliënten over onze juridische dienstverlening. Gelukkig is de cliënt tevreden over ons werk. We zien dan ook uit naar de verdere samenwerking in de komende jaren.

Vrijdag: NL Doet!

Vandaag zet een groot aantal collega's zich in voor NLdoet, de landelijke vrijwilligersactie van het Oranje Fonds. Zo maken collega's de tuin van Stichting Hospice Zwolle lenteklaar, ondersteunen zij in Utrecht bij Molen de Ster met het gereedmaken van het molenerf en het speeltuintje, wordt in Arnhem een buurttuin opgefrist in samenwerking met BuurtGroen-Bedrijf én voeren collega's bij Mountainbike Experience Arnhem schoonmaak- en kluswerkzaamheden uit.

Helaas kan ik niet meedoen vanwege een blessure. Door de afwezigheid van mijn collega's is het wel lekker rustig op kantoor. Ik kan daarom een flink aantal meters maken in een dossier dat al enige tijd mijn aandacht vraagt. Halverwege de middag ben ik daarmee klaar. De rest van de middag besteed ik aan kleine, niet-dringende kantoorklusjes die al enige tijd moeten worden opgepakt. Het is fijn om zo voor het weekeinde de to-do-lijst wat korter te zien worden.

wijk helpen om een wijkinitiatief (De Oude Bieb) te verhuizen naar een andere (betere) locatie. Altijd fijn om zo met wijkbewoners samen aan het werk te zijn. Tegelijkertijd hoor en zie je veel waar je in de weken daarna weer mee aan de slag kunt.

Receptenpagina

Sajoerboontjes

Ingrediënten (voor 2-3 personen)

1 ui
200g sperziebonen (evt. voorgesneden)
200g tofu
Cherrytomaatjes
Boemboe sajoer boontjes
200 ml kokosmelk

Optioneel: rijst, couscous of parel-couscous

Hoe bereid je het?

1. Dop de sperziebonen en snij in stukken, snijd de tofu in blokjes en halveer de cherrytomaatjes.
2. Kook de sperziebonen 5 minuten in een pan. Giet af.
3. Fruit de ui in een koekenpan en voeg na een paar minuten de tofu toe. Bak de tofu totdat ze bijna goudbruin zijn.
4. Doe de sperziebonen en sajoer in de koekenpan erbij en bak samen met de rest nog 4 minuten.
5. Voeg de tomaten en de kokosmelk toe, laat met de deksel erop zachtjes doorkoken.
6. Serveer eventueel met rijst of (parel)couscous.

Zo heb je snel en makkelijk een vegetarisch gerecht klaargemaakt! Het is niet alleen betaalbaar en gezond, maar ook milieubewuster dan een vleesgerecht.

Inhoudelijk artikel

Het civielrecht kan niet zonder het publiekrecht

Door: Remco Sipman en Saskia de Boer

Remco is advocaat bij HBR advocaten, een kantoor voor omgevingsrecht en overheids-privaatrecht. Hij is zijn loopbaan begonnen als advocaat te Arnhem. In die periode is hij ook gestart als docent voor de Academie voor Vastgoed. Na zijn tijd in de advocatuur heeft hij bij de hoogste bestuursrechter van Nederland gewerkt; bij de directie bestuursrecht-spraak van de Raad van State. Nadien heeft hij als zelfstandig jurist verschillende opdrachten uitgevoerd voor overheden. Hij heeft daarbij gewerkt voor onder meer de ministers en staatssecretarissen van Economische Zaken en Klimaat, Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit, Binnenlandse Zaken en Infrastructuur en Milieu. Ook heeft hij ruime ervaring met advisering van lokale overheden. Remco adviseert en procedeert onder meer over omgevingsvergunningen, omgevingsplannen, bestemmingsplannen, handhaving, natuurrecht, subsidierecht en horecarecht.

Saskia is advocaat bij HBR advocaten, een kantoor voor omgevingsrecht en overheids-privaatrecht. Zij heeft als omgevingsrecht-advocaat gewerkt bij Dirkzwager advocaten en Wijn & Stael. Om ook ervaring op te doen

vanuit een ander gezichtspunt heeft zij een aantal jaren gewerkt bij een organisatie-adviesbureau voor overheden, KokxDeVoogd. Daarna is zij met een aantal andere gespecialiseerde advocaten het kantoor HBR begonnen. Het brede omgevingsrecht en bestuursrecht heeft sinds jaar en dag haar belangstelling. Zij beoefent het publiek-rechtelijke omgevingsrecht, loopt warm voor bestuursrechtelijk procesrecht en is daarnaast specialist in het onteigeningsrecht. Saskia bekleedt daarnaast diverse nevenfuncties, zoals het lidmaatschap van de bezwaren-commissie voor de Raad voor de Rechts-bijstand. Ook was zij lange tijd voorzitter van de hoor- en adviescommissie van de provincie Noord-Holland en van de tuchtcommissie bij Kampong Voetbal.

Een pleidooi voor meer aandacht voor het publiekrecht in het hart van de civielrechtelijke leeuw, daar gaan wij ons aan wagen. In de voornamelijk publiekrechtelijke praktijk van het omgevingsrecht worden wij regelmatig geconfronteerd met de invloed van het civielrecht op het verloop van een vergunningproces, de in te nemen stand-punten, de procesgang en tot slot de uitkomst van een procedure. De beoordeling van een aanvraag voor een publiekrechtelijke vergunning begint met een civielrechtelijke toets. Procedures in het civielrecht over vergunningverlening kunnen vervolgens pas gevoerd worden nadat de feiten onherroepelijk op grond van het bestuursrecht vaststaan. Aan de hand van een aantal uitspraken en arresten volgen wij het vergunningproces en de civiel-

Inhoudelijk artikel

rechtelijke vervolgstappen.

1. Voorafgaand aan de aanvraag voor een omgevingsrechtelijke vergunning: overeenkomst

Er komt nogal wat bij kijken als het gaat om een vergunning die afwijkt van het omgevingsplan. Uiteraard komen daar alle publiekrechtelijke vereisten, voortvloeiend uit de Omgevingswet en de Algemene wet bestuursrecht (Awb) bij kijken. Maar daar gaat een civielrechtelijke stap aan vooraf: in de praktijk van de vergunningverlening begint dit met de vereisten voor de afgifte van een omgevingsvergunning die afwijkt van het omgevingsplan, de “bopa”. Daarvoor wordt eerst een anterieure overeenkomst afgesloten tussen de aanvrager en de vergunningverlenende instantie, meestal de gemeente. De grondslag voor die overeenkomst volgt uit de artikelen 13.11 en 13.13 Omgevingswet, waaruit kort samengevat volgt dat het verboden is om te (gaan) bouwen of te gebruiken in afwijking van het omgevingsplan voordat de wettelijk vastgelegde kosten daarvoor door de overheid zijn of kunnen worden verhaald. Dat verhaal wordt in de regel via een overeenkomst met de initiatiefnemer vastgelegd. Op deze overeenkomst over kostenverhaal of een financiële bijdrage is het overeenkomstenrecht van het Burgerlijk Wetboek van toepassing. Bovendien geldt voor het bestuursorgaan ook artikel 3:14 van het BW: de algemene beginselen van behoorlijk bestuur uit de Awb moeten in acht worden genomen.¹

2. Voorafgaand aan het in behandeling nemen van de aanvraag: civielrechtelijke beschikkingsbevoegdheid

Vervolgens is voor een rechtsgeldige aanvraag de identiteit en positie van de aanvrager van belang. Volgens artikel 1:2 en 1:3 van de Awb is een belanghebbende degene wiens belang rechtstreeks bij een besluit is betrokken. Een aanvraag voor een publiekrechtelijk besluit is daarom alleen ontvankelijk als deze afkomstig is van een belanghebbende. Een aanvrager van een vergunning is belanghebbende als de activiteit waarvoor de vergunning wordt gevraagd met toestemming van de aanvrager kan worden verwezenlijkt. Zo mocht de Minister van Infrastructuur en Waterstaat het verzoek van Circle K om op een verzorgingsplaats bij een tankstation langs de snelweg een kiosk te bouwen buiten behandeling laten omdat Circle K niet beschikte over de benodigde toestemming van de rechtshabende van de grond. Zij was geen eigenaar, huurder of pachter en kon geen rechten doen gelden op de grond, ook al dacht zij daar zelf anders over. Dit volgde uit het oordeel van de (voorzieningenrechter van de) Afdeling Bestuursrecht van de Raad van State (de Afdeling).² In het civielrecht moeten de onderliggende civielrechtelijke geschilpunten dan maar verder worden uitgeprocedeerd, aldus de Afdeling.

“ *In het civielrecht moeten de onderliggende civielrechtelijke geschilpunten dan maar verder worden uitgeprocedeerd, aldus de Afdeling.* ”

¹ Artikel 3:14 BW is de codificatie van het arrest HR, 27 maart 1987, ECLI:NL:HR:1987:AG5565 (Amsterdam/IKON).

² Uitspraak 20 mei 2025, ECLI:NL:RVS:2025:2257.

Inhoudelijk artikel

3. Criterium voor beoordeling aanvraag: evidente privaatrechtelijke belemmering

Voor het kunnen afwijken van het omgevingsplan is voor de vraag of het te realiseren plan waarop de vergunningaanvraag ziet kan worden gerealiseerd ook nog relevant of er geen sprake is van een “evidente privaatrechtelijke belemmering”. Met andere woorden, verhindert het civielrecht dat een vergunning verleend kan worden? Als sprake is van het afwijken van het omgevingsplan, worden diverse omgevingsrechtelijke aspecten getoetst. Er moet sprake zijn van een “evenwichtige toedeling van functies aan locaties” maar ook komen de belangen van anderen en overige relevante omstandigheden aan de orde.

“Met andere woorden, verhindert het civielrecht dat een vergunning verleend kan worden?”

verhoudingen in de weg staan aan de realisatie van het plan is sprake van een privaatrechtelijke belemmering. Deze staat aan de verlening van een omgevingsvergunning in de weg. Het moet wel gaan om situatie waarin zonder twijfel sprake is van deze belemmering: de belemmering moet een evident karakter hebben en niet voor discussie vatbaar zijn. Daarvan is sprake als zonder nader onderzoek kan worden vastgesteld dat het bouwplan voorzien is op grond die in eigendom is van

een ander en die ander de uitvoering van het bouwplan niet hoeft toe te staan. Is dat niet helemaal helder dan ontbreekt het evidente karakter en kan de vergunning (wat dit aspect betreft) verleend worden en moeten partijen de discussie ³ verder aan de civiele rechter voorleggen.

4. Wie mogen procederen tegen een verleende vergunning?

Is de vergunning eenmaal verleend, dan staat er om daartegen te ageren een in de Awb uitgeschreven procesgang voor open. We gaan hier niet dieper in op de uitzonderingen⁴ en reparatiewetgeving omtrent dit vraagstuk en beperken ons tot de reguliere gevallen.

Een belanghebbende kan bezwaar en (hoger) beroep indienen. Belang kan voortkomen uit het feit dat “gevolgen van enige betekenis” kunnen worden ondervonden bij de realisatie van het vergunde plan, uit (eigendoms)rechten, maar ook uit statutaire doeleinden. Een stichting die ageert tegen bijvoorbeeld de kap van bomen moet wel het belang van de bescherming van bomen behartigen. Dat belang moet zij in de statuten hebben staan, en⁵ het moet daarbij gaan om een vergund plan dat binnen het werkgebied van deze stichting valt. De statuten mogen niet zodanig ruim zijn dat daaronder eigenlijk alles wel kan vallen, en ook moet de stichting zich actief bezig houden met het onderwerp. Is daarvan allemaal geen

³ Zie voor een situatie waarin sprake was van een evidente privaatrechtelijke belemmering bijvoorbeeld de uitspraak d.d. 24 januari 2024, ECLI:NL:RVS:2024:226, en voor een situatie waarbij daarover discussie bestond de uitspraak d.d. 18 december 2024, ECLI:NL:RVS:2024:5239

⁴ Op grond van de zogeheten “Varkens in nood” jurisprudentie kan het belanghebbenden in milieuzaken in beroep niet worden tegengeworpen wanneer zij geen zienswijzen hebben ingediend. Hiervoor is reparatiewetgeving in aantocht.

⁵ Zo was bijvoorbeeld de Utrechtse bomenstichting ontvankelijk in een procedure tegen een vergunning voor het kappen van meer dan 100 bomen aan de Amsterdamsestraatweg in Utrecht in de uitspraak van de voorzieningenrechter van de Afdeling, 5 april 2024, ECLI:NL:RVS:2024:1428.

Inhoudelijk artikel

sprake, dan is er geen belanghebbendheid en is het bezwaar of beroep van de betrokkene niet ontvankelijk.

“Is de vergunning eenmaal verleend, dan is dat niet altijd een rustig bezit. Zelfs niet wanneer de vergunning onherroepelijk is geworden.”

5. Civielrechtelijke belemmering voor gebruik: onherroepelijke vergunning

Is de vergunning eenmaal verleend, dan is dat niet altijd een rustig bezit. Zelfs niet wanneer de vergunning onherroepelijk is geworden. Dat is het geval als er geen rechtsmiddelen meer open staan: deze zijn ofwel ongebruikt gelaten, ofwel de hoogste instantie heeft definitief uitspraak gedaan. Onder omstandigheden kan het, ondanks het bezit van een onherroepelijke vergunning, toch onrechtmatig zijn om daarvan gebruik te maken. In het geval waarbij een bouwvergunning was verleend voor de bouw van een uitbouw aan de achterzijde van woning klaagde de buurman over vermindering en onthouding van licht en uitzicht waardoor sprake was van onrechtmatige hinder. De Hoge Raad oordeelde⁶ dat ondanks het bestaan van een onherroepelijke bouwvergunning, de civielrechtelijke verplichting overeind blijft om de burens geen onrechtmatige hinder toe te brengen.

Ondanks de publiekrechtelijke onherroepelijke vergunning kon de buurman toch een gebod op afbraak van het vergunde project via de Hoge Raad afdwingen.

6. Aanvullende rechtsbescherming van de civiele rechter

Uiteraard fungeert de civiele rechter als ‘restrechter’ in procedures die zien op bestuursrechtelijke aangelegenheden. Zo heeft de kortgedingrechter van de rechtbank Noord-Holland een stichting geboden om een ‘kansloos’ bezwaarschrift in te trekken.⁷ Later heeft de Hoge Raad geoordeeld dat het gerechtshof het vonnis terecht had vernietigd, maar daarbij liet de Hoge Raad wel de mogelijkheid tot het toewijzen van een dergelijke vordering in stand.⁸ Als een procedure kansloos is, kan het aanhangig maken van een procedure kwalificeren als misbruik van recht. Omdat bij de bestuursrechter niet met succes kan worden gevorderd dat een ingediend bezwaarschrift wordt ingetrokken, mag de civiele rechter hier een rol spelen van de Hoge Raad.

“Als een procedure kansloos is, kan het aanhangig maken van een procedure kwalificeren als misbruik van recht. Omdat bij de bestuursrechter niet met succes kan worden gevorderd dat een ingediend bezwaarschrift wordt ingetrokken, mag de civiele rechter hier een rol spelen van de Hoge Raad.”

Dit jaar heeft de civiele rechter van de rechtbank Noord-Nederland uitgesproken dat de gemeente Groningen niet ‘definitief’ mocht besluiten over de verhuizing van de opvang van daklozen, omdat de verplichte participatie uit de Omgevingswet niet had plaatsgevonden.⁹

⁶ Arrest 21 oktober 2005, ECLI:NL:HR:2005:AT8823.

⁷ Rb. Noord-Holland, 8 april 2022, ECLI:NL:RBNHO:2022:3145.

⁸ HR, 11 april 2025, ECLI:NL:HR:2025:560.

⁹ Rb. Noord-Nederland, 19 januari 2026, ECLI:NL:RBNNE:2026:94.

Inhoudelijk artikel

De gemeenteraad had een participatieverordening vastgesteld, op grond waarvan is bepaald hoe deze participatie moest plaatsvinden. Uit de voorgenomen besluitvorming bleek dat het niet zou lukken om aan de regels van de participatieverordening te voldoen, terwijl al wel zou worden besloten op het verzoek. De civiele rechter heeft de gemeente Groningen verboden om een besluit te nemen vóórdat de participatie naar eigen zeggen kon zijn afgerond.

7. Conclusie

Kortom, als bestuursrechtjurist moet je van meer markten thuis zijn dan in enkel het publiekrecht. En civilisten kunnen alleen met succes over (onrechtmatige) vergunningen procederen als zij de publiekrechtelijke weg die daaraan is voorafgegaan goed kunnen duiden. Om de civielrechtelijke procedure te kunnen doorlopen is er in vele gevallen dus eerst een onherroepelijk publiekrechtelijk besluit nodig. Civilisten, verdiep je in het bestuursrecht! Het is leuk, actueel en omvat veel meer dan menige rechtenstudent zal denken.

De afgestudeerde vertelt

Leonie Tuin

Deze keer in 'De afgestudeerde vertelt': Leonie Tuin. Leonie is al lange tijd actief bij Diephuis en was in 2023-2024 abactis van de vereniging. Met een master Privaatrecht en IT-recht op zak werkt ze momenteel als privacyjurist in Den Haag. Ze vertelt in dit stuk over haar studententijd en de overgang van studententijd naar het werkende leven.

Mijn naam is Leonie en ik heb ongeveer anderhalf jaar geleden mijn rechtenstudie afgerond. Tijdens mijn studententijd ben ik actief geweest binnen Diephuis, met als kers op de taart een mooi bestuursjaar. In de zomer van 2024 heb ik de masters privaatrecht en IT-recht afgerond en toen moest ik op zoek naar een baan. Deze vond ik bij de overheid. Hoe ik daar ben gekomen vertel ik graag in dit stuk.

Toen ik begon met mijn rechtenstudie had ik nog niet een heel concreet beeld van waar ik uiteindelijk terecht zou komen. Maar ik had zeker niet verwacht dat ik voor de overheid zou gaan werken. Ik heb wel vaak geroepen dat ik advocaat of rechter wilde worden, maar wat dat precies inhield wist ik toen nog niet. Ik heb ook lang getwijfeld tussen Rechtsgeleerdheid

en International Business. Uiteindelijk heb ik voor Rechten gekozen, omdat ik het leuk vind om ergens in te duiken en, zo bleek later, wetten uit te pluizen, stukken te schrijven, etc. Ik kwam er al vrij snel achter dat ik de goede keuze had gemaakt.

De eerste twee jaar heb ik vooral gefocust op de studie. Dat was ook niet heel lastig, want halverwege mijn tweede jaar kwamen we in de coronapandemie, dus alles ging op slot. Ik was begonnen aan de richting IT-recht en toen ben ik bij de opleidingscommissie van deze richting gegaan. De opleidingscommissie bestaat uit docenten en studenten en geeft je de mogelijkheid om mee te denken over de inrichting van de studie. In die periode heel nuttig, omdat alle colleges opeens online waren en niet overal even goed over was nagedacht.

Toen alle corona ellende voorbij was, en ik wilde beginnen aan mijn master Privaatrecht, besloot ik dat het tijd was voor meer gezelligheid. Maar wel in combinatie studiegerelateerde activiteiten. En toen kwam Diephuis op mijn pad. Ik wist nog steeds niet wat ik wilde doen als ik mijn master had afgerond. Ik wist dat studieverenigingen veel activiteiten organiseerden waarbij je kon kennismaken met de verschillende beroepsmogelijkheden, maar ik had altijd een beetje een suf beeld van studieverenigingen. Toen ik bij Diephuis kwam werd het tegendeel bewezen. Ik kwam in de ISP-commissie terecht en dat bleek een schot in de roos. De ISP-commissie is echt een hele leuke commissie.

De afgestudeerde vertelt

Je mag natuurlijk de reis organiseren, maar je hebt ook contact met buitenlandse kantoren en je regelt alles wat er bij zo'n grote reis komt kijken. Los van de taken die we hadden, klikte het ook meteen erg goed. We hadden elke week commissieavond en aten dan altijd samen, gingen samen naar borrels en we zijn op commissieweekend geweest. Een goede basis zo bleek later, want met twee van mijn commissiegenoten zat ik een jaar later in het bestuur van Diephuis.

De commissies bij Diephuis en de gezelligheid die daarmee gepaard ging waren een goede toevoeging aan mijn studententijd. Ik was nog niet klaar om deze tijd achter me te laten, dus heb ik besloten om ook de master IT-recht te gaan doen. Het nadeel van deze keuze was dat ik twee scripties moest schrijven, maar daardoor heb ik de gezelligheid van het studentenleven wel met anderhalf jaar kunnen rekken.

In mijn laatste jaar als student zat ik in het bestuur van Diephuis. In combinatie met de scripties die ik moest schrijven en de laatste vakken die ik moest afronden, was dit een pittig jaar. Maar ik had het voor geen goud willen missen. Ik had eigenlijk geen idee waar ik aan begon en kende wel de clichés dat je zoveel zou leren tijdens één zo'n jaar. Eigenwijs als ik was dacht ik dat ik na vijf jaar studeren wel uitgeleerd was en dat het cliché voor mij niet gold. Maar óók daarin heb ik mij vergist. De clichés zijn echt waar. Los van dat een bestuursjaar echt ontzettend leuk is en het heel goed is voor je netwerk, leer je er op persoonlijk vlak ook enorm van. En dat vind je in het algemeen natuurlijk weinig terug in je studie.

Al met al was het voor mij echt een hele goede afronding van mijn studententijd. Ik zou ook iedereen aanraden om ergens bij een vereniging een bestuursjaar te doen. Dat is echt een ervaring die je niet wilt missen.

Met het eindigen van mijn bestuursjaar kwam ook de deadline van mijn tweede (en laatste) scriptie steeds dichterbij. Tot dat moment had ik nog steeds het idee dat ik bij een advocatenkantoor wilde gaan werken. Ik wilde als ik alles had afgerond stages gaan lopen bij verschillende kantoren. Maar tijdens het schrijven van mijn tweede scriptie, die ging over privacyrecht, kwam ik erachter dat ik dat toch wel echt een heel leuk onderwerp vond. Ik werkte toen ook als student-assistent bij de RUG op de privacyafdeling, dus ik kon mijn kennis meteen in de praktijk toepassen.

Dat student-assistentschap kwam vrij abrupt ten einde doordat ik sneller was afgestudeerd dan gepland. Dus toen moest ik echt op zoek naar een baan. In het noorden waren er welgeteld 0 vacatures voor een net afgestuurde privacyjurist, dus ik ben al vrij snel naar omgeving Den Haag gaan kijken. Twee maanden na mijn afstuderen werd ik aangenomen bij mijn huidige werkgever, en drie maanden later ben ik ook naar Den Haag verhuisd.

En dan krijg je natuurlijk vaak de vraag: 'hoe bevalt het werkende leven?' of 'mis je je studententijd?', of de opmerking 'geniet nog maar even van je vrijheid'. Ik moet toegeven dat ik de overstap naar het werkende leven echt prima vond. De eerste paar maanden heb je natuurlijk geen idee wat je aan het doen bent,

De afgestudeerde vertelt

maar met goede begeleiding gaat dat heel snel. Ik heb het geluk gehad dat ik in een heel leuk team terecht ben gekomen en dat de klik met collega's echt heel goed is. Dat is iets wat ik heel belangrijk vind en waarom ik nog steeds elke dag met plezier naar mijn werk ga. Er zijn natuurlijk ook momenten geweest dat ik terugverlangde naar Groningen en de 'vrijheid' van het student zijn. Maar al met al is de transitie naar het werkende leven me echt goed bevallen.

Als ik terugkijk op mijn tijd in Groningen denk ik dat ik niet een 'standaard' pad heb gevolgd. Ik wist niet goed wat ik wilde en wisselde vaak van toekomstbeeld. Ook heb ik bijvoorbeeld geen stage gelopen zoals veel rechtenstudenten wel doen. Maar ook dat is helemaal oké. Uiteindelijk ben ik op een plek terecht gekomen waar ik het erg naar mijn zin heb. Het allerbelangrijkste is denk ik dat je op zoek gaat naar waar je interesses liggen en dan komt het vanzelf allemaal goed.

Evenementenverslag

ISP Krakau

Niet lang na de ledenborrel van februari vertrok Diephuis naar Krakau voor het Internationaal Studieproject. De week werd begonnen met een mooie wandeling door het oude middeleeuwse centrum, waarna een bezoek aan het kasteel volgde. Met behulp van een audiotour leerden we over de verschillende kunstobjecten en het mubilair die binnen te zien waren. De volgende dag was het tijd voor een indrukwekkend bezoek aan een enorme zoutmijn in de omgeving van Krakau. Diezelfde avond lieten we ons onderdompelen in de Poolse cultuur door een traditioneel volksdiner bij te wonen. Het enthousiaste gedans en de man met het hobbypaard maakten het een onvergetelijke avond. Na de toeristische activiteiten moesten we de volgende dag vroeg uit de veren om op bezoek te gaan bij een advocatenkantoor. De volgende dag wandelden we door het mooie Tatra-gebergte. De laatste dag bezochten we Auschwitz waar leerden over de leefomstandigheden in het kamp tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Walking borrel

Op maandag 23 februari vond de walking borrel plaats. Leden van zowel Diephuis als LISA gingen langs drie verschillende huizen om een hapje te eten en een drankje te nuttigen. De avond eindigde in de Geklkinge40 waar de gezelligheid nog tot laat in de avond voortduurde. Het was een geslaagde borrel!

Congres

Op donderdag 5 maart vond het congres over massaschadeclaims plaats op de mooie locatie 'de Kasteelvrouwe'. Gedurende de dag vertelden de sprekers onder andere over hoe een massaschadeclaim ingediend kan worden en de beoordeling van letselschade bij een massaschadeclaim. Aan het einde van de middag konden studenten hun kennis

Evenementenverslag

toepassen tijdens de workshop. Wij willen de sprekers van De Haan, PlasBossinade, Finch Dispute Resolution, SAP en IMG bedanken voor hun interessante presentaties. Na afloop was er nog een korte borrel, waarna er een diner voor alle sprekers en de organisatie plaatsvond.

Pleitinstructie

Op 10 maart vond de tweede pleitinstructie plaats. Gedurende deze avond konden enthousiaste studenten hun pleitvaardigheden oefenen. Aan de hand van een oefencasus hielden de studenten een pleidooi die door een jury van advocaten werd beoordeeld. Uiteindelijk kreeg het pleidooi van Annabeth de hoogste score. Na afloop was er een borrel. Wij willen alle juryleden bedanken voor hun tijd en waardevolle feedback.

Ledenborrels

Vanwege de sneeuwval kon de eerste borrel van het jaar helaas niet doorgaan. Gelukkig stond er een maand later een speciale borrel op de planning met vooraf nog een leuke extra activiteit.

Op 5 februari werd er aan het begin van de avond door een aantal Diephuizers fanatiek gelasergamed aan de Oosterkade. De groep werd opgesplitst in twee teams. De ene Diephuizer ontdekte hier zijn verborgen talent en de andere Diephuizer kwam erachter dat een baan in het leger misschien niet in de kaarten ligt. Na de succesvolle ledenactiviteit was het tijd voor de maandelijkse ledenborrel. Deze keer was er een pubquiz georganiseerd door de evenementencommissie. De vragen, die zowel op juridische kennis als de actualiteit ingingen, stelden de gegadigden op de proef.

De ledenborrel van maart stond in het thema van het congres. Na afloop van het congres hadden leden namelijk de gelegenheid om in de Gelkinge40 na te kletsen over het leerzame congres.

GERHARDUS DIEPHUIS

FARMSUM, 6 FEBRUARI 1817 - GRONINGEN, 4 NOVEMBER 1892